

Otázka: Antická filosofie

Předmět: Společenské vědy

Přidal(a): terry

- Předsokratovské období (6-5 před naším letopočtem)
- Klasické období – vrchol antické filosofie (5. století – konec 4. století před naším letopočtem)
- Helénsko-římské (4. století – 529 našeho letopočtu)

Předsokratovské období

- Lomská (Milétská) filosofie: zabývali se především hledáním tzv. pralátky (arché) – prvotního principu a příčiny všech věcí, dále také chtěli pochopit a vyložit z něčeho samého
- Představitelé:
- Tháleos z Milátu (624-547) – pralátka: voda – existuje ve všech skupenstvích (je schopna přeměny), je potřeba k životu a jedná se o součást každého organismu
- Je řazen mezi hyloroisty – učení o živosti, oduševnělosti hmoty
- Anaximandros (610-527) – pralátka: apeiron – ... , neomezeno, neurčito
- Anaxiamémes (583-527) – pralátka: vzduch

ELATÉ – poukazují na rozdíl mezi pravým poznáním (epistémé – výsledek práce rozumu) a pouhým zdáním (doxa – výsledek klamu smyslů)

- Permenidés (540-480) – smysly nás klamou, poznání přináší jedině rozum

- „Bytí je, nebytí není“ – každé jsoucno, které je nedáno bytím, zaplňuje prostor, tím pádem prázdný prostor nemůže existovat a kvůli tomu ani pohyb
- Zenon z Eleje (490-430)
- Žák Parmenida, dokazoval jeho učení tzv. aporiemi
- Achilles a želva, Dichotomie, Letící šíp
- První svědectví o nemožnosti pohyb ukončit, druhá zahájit, třetí svědectví o nemožnosti zachytit jej v kterémkoliv okamžiku jeho průběhu
- Nelze stanovit okamžik, kdy by docházelo k pohybu
- Herakleitos z Efezu (550-480)
- Nic není stálé – „Vše plyne“
- Vývoj se děje v boji protikladů (považován za zakladatele dialektiky)
- Stejně jako Milétané se zabýval otázkou pralátky, tvrdil, že jí je věčný oheň, který se rozněcuje a pohasíná podle míry (=) onou mírou, která řídí koloběh světa je Logos (zákon všeobjímajícího rozumu)

MLADŠÍ FYZIKOVÉ

- Empedokles (490-430) – pokus o sjednocení Herakleita a Parmenida
- Základem světa jsou 4 živly – oheň, voda, země, vzduch
- Ty jsou neměnné (Parmenidas), ale jejich spojováním v různém poměru vznikají veškerá jsoucna (Herakleitos)
- Spojování způsobuje láska, nenávisť, rozklad

ATOMISTÉ

- Zakladatelem: Leukipos (500-440)
- Demokritos (460-370) – nejvýznamnější představitel
- Svět je složen z malých, neviditelných, nezměnitelných, nedělitelných a věčných atomů (=) existuje jich nekonečné množství a liší se od sebe tvarem
- Krom atomů existuje ještě prázdný prostor, ve kterém se pohybují po předem určených drahách – determinismus
- Z atomů se skládá i duše, nevěří v její nesmrtelnost) po smrti se rozpadne na atomy jako každé jiné jsoucno

PYTHAGORISTÉ

- Pythagoras ze Samu (572-494) – patřil mezi nejvzdělanější lidi své doby, k tomu dopomohl pravděpodobný pobyt v Egyptě a Babylonu
- Hlásil teorii o stěhování duší – ta je něčím božským v člověku, zatímco tělo představuje něco méněcenného
- Škola, kterou založil, měla tudíž silný mystický, náboženský podtext
- Za nejvyšší princip považoval číslo, celá příroda podle něj byla kombinací čísel a veličin
- Všiml si například, že tóny, jejich výška a souznění, jsou závislé na matematicky vyjádřitelných vlastnostech znějících podmětů
- Čísla pro něj také představovala prostorovou veličinu, 1 je bod, 2 přímka, 3 rovina, 4 prostor (=) dokonalým číslem je pak 10)
- Bývá řazen do tzv. idealistické linie řecké filozofie – jako primární totiž uznává existenci absolutního jsoucna (v jeho případě čísla) – na počátku všeho je nehmotný, věčný princip
- **Klasické období** – kulturním centrem tehdejšího světa jsou Athény

SOFISTÉ – „Placené učitelé moudrosti“ – učí jak mluvit, myslet, dosáhnout úspěchu

- Zahájili tzv. antropologický obrat (nezajímá je příroda, ale člověk)
- Tvrdili, že objektivní pravda neexistuje – pravdu má ten, kdo si ji prosadí
- I z toho důvodu jim byl vyčítán gnozeologický relativismus, subjektivismus a skepticismus.
- Někteří z nich dokonce tvrdili, že neexistují žádné absolutní normy toho, co je dobré a špatné
- Protagoras z Abdén (481-411) – „Mírou všech věcí je člověk“ – všechno, co je dobré či špatné, správné nebo zlé, je vždy třeba posuzovat ve vztahu k zájmům člověka, Agnostik = není si jistý existencí Boha
- Sokrates (469-399) – nic nenapsal, jeho názory známé díky Platónovi
- Rozvinul tzv. dialektickou/dialogickou metodu (hledání rozporů, protikladů v argumentu), hlavním cílem našich životů bylo podle něj dosažení ctnosti (areté) a její prostřednictvím blaženosti (eudaimonia)
- Areté – je úzce spojená s vědomím, rozumem
- Etický intelektualismus – ten, kdo ví, co je správné, nemůže jednat špatně, špatného jednání se člověk dopouští z neznalosti
- Dále byl přesvědčen o existenci objektivní pravdy, tvrdil, že k němu promlouvá božský hlas – daimonion (=) svědomí, které nám říká, co nemáme dělat
- Dokončil antropologický obrat

Malé sokratovské školy

1. Jednalo se o eristiky (eris = spor) - milovníci hádanek, logických sporů, dále šlo o takzvaný neosofistiky
2. Hédonická (Kyrénská) škola - zakladatelem byl Aristippos, cílem života je podle nich slast a prožitek. Jedná se však o rozkoš tělesnou, protože ta má být intenzivnější než duševní. Slastem je třeba se oddávat bez odkladu.
3. Kynetická škola - představitelem je Diogenes, (kyon = pes). Lhostejnost vůči všemu s výjimkou ctnosti. Pohrdali tehdejší společností, návrat k přírodě, asketismus, minimalizace potřeb, soběstačnost

Platon (427-347) - žák Sokrata

- Dílo:
  - 1. Rané období (silný vliv Sokrata) - Obrana Sokratova (monolog)
  - 2. Vrcholné období - Symposion (hostina, o kráse a lásce), Faidros - o kráse a idejích, Faidon - o nesmrtelnosti duše, Ústava - teorie ideálního státu
  - 3. Pozdní období - Zákony (Nomoi)
- Teorie idejí: dle Platona existují dva světy: 1. říše hmotných věcí (nepravé bytí, svět pomíjí, nedokonalý); 2. říše idejí (svět dokonalý, věčný, nehmotný, neměnný, pravé bytí)
- Mýtus o jeskyni - v jeskyni jsou spoutaní lidé, kteří celý život mohou hledět pouze na stěnu před sebou, na které se míhají stíny (mohou odhadovat skutečnost)
- Těmito lidmi jsme my => náš svět je představován stíny, které představují pouze nedokonalou kopii světa ideje
- Platon je proto řazen mezi objektivní idealisty
- Vše, co získáváme pomocí smyslů je klamné a nespolehlivé. Pravdy se dobereme pouze rozumem.
- Ideje jsou hierarchizované - nejvýše stojí idea dobra
- Duše (psýché) - nesmrtelná, je vězněm těla, do kterého se dostala nedobrovolně
- Původně se nacházela ve světě idejí, ale padla na zem, spojila se s tělem (soma) a vzniknul člověk
- Duši přirovnával k okřídlenému koňskému spřežení - vazba představuje rozum
  - 1. kůň (poslušnější) - vůle, city;
  - 2. kůň (ošklivý a neposlušný) - pudy, žárlivost

- Koně mají tendenci vyjet ze své dráhy, a dokonce mohou spadnout na zem (svět hmoty)
=> záleží na vozkovi, jak je dokáže ovládat a řídit
- Na zemi se duše rozvzpomíná, co viděla a dělala dříve (amnésis - poznání je vlastně rozvzpomínání se)
- Vědomosti jsou vrozené